

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/151/2023
Identifikačné číslo spisu:	1312120742
Dátum vydania rozhodnutia:	26.09.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Terézia Mecelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:1312120742.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne A. X. M., narodenej X. A. XXXX, I., I. XXXX/XX, zastúpenej advokátom Mgr. Vladimírom Šárnikom, Bratislava - mestská časť Ružinov, Rožňavská 2, proti žalovanej Slovenskej republike, v mene ktorej koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Bratislava, Račianska 71 a Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Bratislava, Pribinova 2, o zaplatenie náhrady ujmy na zdraví, vedenom pôvodne na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 14C/98/2011, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 29. septembra 2022 sp. zn. 3Co/3/2021, takto

rozhodol:

Dovolenie odmieta.

Žalovanej náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava III (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 1. júna 2020 č. k. 14C/98/2011-351 zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa voči žalovaným 1/ a 2/ (pozn.: súdy nesprávne označovali žalovanú Slovenskú republiku ako žalovaná 1/, žalovaná 2/) domáhala zaplatenia sumy 111 306 eur spolu s úrokom z omeškania ako náhrady ujmy na zdraví spôsobenej nezákonnými rozhodnutiami a nesprávnym úradným postupom štátnych orgánov v trestnom konaní a v exekučnom konaní. Žalovaným 1/ a 2/ nepriznal voči žalobkyni nárok na náhradu trov konania. Rozsudok po právnej stránke zdôvodnil ustanoveniami § 1 ods. 1 a 2, § 2, § 18 a § 22 ods. 1 a 2 zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom v znení účinnom od 1. júla 1990 do 30. júna 2004 (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“), ustanoveniami § 3, § 4 ods. 1 písm. a/ a b/, § 5 ods. 1, § 6 ods. 1, § 9 ods. 1 a 2, § 15 ods. 1, § 16 ods. 1, § 17 ods. 1 a § 19 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“) a ustanoveniami § 2 ods. 2 a 3, § 4 ods. 1 a 2 zákona č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných

poistovní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 437/2004 Z. z.“). Vecne dôvodil, že žalobkyňa nepreukázala existenciu príčinnej súvislosti medzi nesprávnym úradným postupom, resp. nezákonnými rozhodnutiami orgánov verejnej moci a ujmom na zdraví, ktorú preukázateľne utrpela v súvislosti s podvodom, ktorého obeťou sa stala pri predstieranom predaji bytu. Z lekárskeho psychiatrického posudku ako aj zo znaleckého posudku (pozn.: lekársky posudok A. F. J., znalecký posudok A. B. A.) vyplynulo, že psychické ochorenie žalobkyne priamo zapríčinilo negatívne spracovanie trestného činu podvodu, v dôsledku ktorého žalobkyňa ako poškodená prišla o byt i peniaze, a teda aj o svoje bývanie. Skutočnosť, že žalobkyňa za účelom objasnenia trestného činu podvodu iniciovala vyšetrovacie a súdne konania, ktoré boli nepochybne poznačené prietiahmi a nezákonnými rozhodnutiami, však sama o sebe nepredstavuje príčinu vzniku jej duševného ochorenia. Žalobu považoval preto za nedôvodnú. Rozhodnutie o trovách konania súd prvej inštancie právne odôvodnil § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) a vecne neuplatnením si nároku na náhradu trov konania procesne úspešnými žalovanými 1/ a 2/.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej tiež len „odvolací súd“ a spolu so súdom prvej inštancie tiež len „nižšie súdy“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 29. septembra 2022 sp. zn. 3Co/3/2021 rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1 a 2 CSP potvrdil a žalovaným 1/ a 2/ nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Potvrdenie rozsudku súdu prvej inštancie odôvodnil jeho vecnou správnosťou. Uviedol, že v prípade uplatneného nároku neboli splnené podmienky vzniku zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú na zdraví žalobkyne nesprávnym úradným postupom a nezákonnými rozhodnutiami vydanými orgánmi verejnej moci (súdmi, policajnými orgánmi, Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky), pretože v konaní nebola preukázaná príčinná súvislosť medzi namietaným nesprávnym úradným postupom, resp. nezákonnými rozhodnutiami orgánov verejnej moci a ujmom na zdraví žalobkyne. Stotožnil sa so záverom súdu prvej inštancie, že v danom prípade absentuje priamosť pôsobenia dlhoročného nesprávneho úradného postupu a série nezákonných rozhodnutí na škodu na zdraví žalobkyne. Postup súdu prvej inštancie, ktorý nevypočul znalkyňu na pojednávaní hodnotiac pritom závery ňou vykonaného znaleckého posudku ako dostatočné pre skutkové zistenie, že postup štátu nebol priamou a bezprostrednou príčinou vzniku škody na zdraví žalobkyne, nepovažoval odvolací súd za nesprávne zistenie skutkových podkladov pre rozhodnutie vo veci. Rozhodnutie o trovách odvolacieho konania právne odôvodnil ustanovením § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 a 2 CSP a vecne skutočnosťou, že úspešným žalovaným trovy odvolacieho konania nevznikli.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj len „dovolateľka“) dovolanie. Dovolanie odôvodnila ustanovením § 420 písm. f/ CSP, t. j. nesprávnym procesným postupom súdu znemožňujúcim strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Navrhla, aby dovolací súd zrušil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Namietala, že záver odvolacieho súdu spočívajúci v určení príčiny duševného ochorenia žalobkyne v primárnom trestnom čine, a nie v sekundárnych nezákonných konaniach štátnych orgánov, je znätočný, špekulatívny a zjavne odporujúci záverom znaleckého posudku. Prvotná depresívna reakcia síce súvisela s trestným činom podvodu, ktorého sa stala žalobkyňa obeťou, avšak odškodnenie nežiadala za prvotnú depresívnu reakciu, ale za závažné chronické duševné ochorenie, ktoré sa u nej vyvinulo v dôsledku systematickej nezákonnosti zo strany štátnych orgánov. Dokladujú to aj závery znalkyne, že vzhľadom na narastanie komplikácií v riešení kauzy, ktorá psychickú poruchu reaktívne spustila, depresívna porucha sa ani liečbou nezmiernila, ale chronifikovala do pretrvávajúcej zmeny osobnosti; pôvodná depresívna reakcia na stres sa u žalobkyne rozvinula do depresívnej poruchy ťažkého stupňa. Nie je teda pravdivý záver o neexistencii príčinnej súvislosti medzi nezákonnosťami štátnych orgánov a ujmom na zdraví žalobkyne. Súdny nesprávne vyhodnotil závery znaleckého posudku, k čomu nepochybne prispelo aj nevypočutie znalkyne na pojednávaní.

3. Žalovaná sa vo vyjadrení k dovolaniu nestotožnila s dovolacou argumentáciou žalobkyne, napadnutý rozsudok odvolacieho súdu považovala za vecne správny a navrhla dovolanie žalobkyne ako neprípustné odmietnuť, resp. ako nedôvodné zamietnuť.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky („najvyšší súd“ alebo „dovolačný súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo vydané napadnuté rozhodnutie (§ 424 CSP), za splnenia tiež podmienok zastúpenia takejto strany a spisania jej dovolania v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 časť vety pred bodkočiarkou CSP) dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť.

5. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

6. Podľa § 420 písm. f/ CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

7. Žalobkyňa vyvodzovala prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP, keď namietala, že záver odvolacieho súdu je zmätočný, špekulatívny a zjavne odporujúci záverom znaleckého posudku. Ďalej namietala nesprávne vyhodnotenie záverov znaleckého posudku, k čomu prispelo podľa jej názoru aj nevypočutie znalkyne na pojednávaní.

8. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1 Cdo 42/2017, 2 Cdo 20/2017, 3 Cdo 41/2017, 4 Cdo 131/2017, 7 Cdo 113/2017, 8 Cdo 73/2017). Dovolačný súd preto posudzoval opodstatnenosť argumentácie žalobkyne, že v konaní došlo k nou tvrdenej vade zmätočnosti.

9. Pojemným znakom vady zmätočnosti uvedenej v ustanovení § 420 písm. f/ CSP je, že k nej došlo nesprávnym „procesným“ postupom súdu, ktorý znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie), znemožňujúca strane sporu (skôr a dnes ešte v mimosporových konaniach stále účastníkovi konania) realizáciu jej procesných oprávnení a mariaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (tu por. R 129/1999 a 1 Cdo 202/2017, 2 Cdo 162/2017, 3 Cdo 22/2018, 4 Cdo 87/2017, 5 Cdo 112/2018, 7 Cdo 202/2017 a 8 Cdo 85/2018). Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

10. Najvyšší súd vo vzťahu k dovolacím námietkam žalobkyne uvádza, že nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu považované za vadu konania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP (1 Cdo 41/2017, 2 Cdo 232/2017, 3 Cdo 26/2017, 4 Cdo 56/2017, 5 Cdo 90/2017, 7 Cdo 11/2017, 8 Cdo 187/2017). Súlad tohto právneho názoru s Ústavou Slovenskej republiky (ústavný zákon SNR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov) posudzoval Ústavný súd Slovenskej republiky, nedospel však k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti (II. ÚS 465/2017).

11. Námietky žalobkyne po materiálnej stránke smerujú k spochybneniu procesu hodnotenia dôkazov v

konaní a správnosti záverov, ku ktorým dospeli súdy.

12. Dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie - porov. ustanovenie § 442 CSP, v zmysle ktorého dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP, avšak dovolací súd takúto vadu v posudzovanom spore nezistil.

13. Dovolací súd ešte dopĺňa, že ani prípadné nesprávne právne posúdenie nezakladá vadu zmätočnosti (R 24/2017).

14. Pokiaľ žalobkyňa polemizovala s právnymi závermi odvolacieho súdu, spochybňovala správnosť jeho rozhodnutia, či kritizovala prístup odvolacieho súdu k právnemu posudzovaniu veci, uvedené námietky významovo nezodpovedajú ani kritériu uvedenému v ustanovení § 421 ods. 1 CSP.

15. Čo sa týka námietok vo vzťahu k odôvodneniu rozhodnutia nižších súdov, dovolací súd uvádza nasledovné.

16. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces, ktorý je chránený v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ústavný zákon SNR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (príloha oznámenia FMZV ČSFR č. 209/1992 Zb., ďalej len „Dohovor“), je okrem práva domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu) aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Včlenením formulácie o práve na spravodlivý súdny proces do textu zákona (§ 420 písm. f/ CSP) sa požiadavky na odôvodnenie rozhodnutia neliberalizovali, ale naopak, sprísnilo (IV. ÚS 314/2020, ZNaU 69/2020).

17. V danej veci je zrejmé, že žalobu žalobkyne posúdili nižšie súdy ako neopodstatnenú z dôvodov podrobne uvedených v odsekoch 1 a 2 tohto uznesenia. Súd prvej inštancie konštatoval, že žalobkyňa nepreukázala existenciu príčinnej súvislosti medzi nesprávnym úradným postupom, resp. nezákonnými rozhodnutiami orgánov verejnej moci a ujmom na zdraví, ktorú preukázateľne utrpela v súvislosti s podvodom, ktorého obeťou sa stala pri predstieranom predaji bytu. Odvolací súd stotožňujúc sa so záverom súdu prvej inštancie uviedol, že v prípade uplatneného nároku neboli splnené podmienky vzniku zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú na zdraví žalobkyne nesprávnym úradným postupom a nezákonnými rozhodnutiami vydanými orgánmi verejnej moci (súdmi, policajnými orgánmi, Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky), pretože v konaní nebola preukázaná príčinná súvislosť medzi namietaným nesprávnym úradným postupom, resp. nezákonnými rozhodnutiami orgánov verejnej moci a ujmom na zdraví žalobkyne. Stotožnil sa so záverom súdu prvej inštancie, že v danom prípade absentuje priamosť pôsobenia dlhoročného nesprávneho úradného postupu a série nezákonných rozhodnutí na škodu na zdraví žalobkyne. Vyjadril sa i k postupu súdu prvej inštancie, ktorý nevypočul znalkyňu na pojednávaní hodnotiac pritom závery ňou vykonaného znaleckého posudku ako dostatočné pre skutkové zistenie, že postup štátu nebol priamou a bezprostrednou príčinou vzniku škody na zdraví žalobkyne. Odvolací súd nepovažoval za nesprávne zistenie skutkových podkladov súdom prvej inštancie pre rozhodnutie vo veci.

18. V posudzovanom prípade odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1 CSP. Z odôvodnení rozhodnutí týchto súdov, chápaných v ich organickej jednotke ako celok (I. ÚS 259/2018), je dostatočne zrejmé, z ktorých skutočností a dôkazov súdy vychádzali, akými úvahami sa riadil prvoinštančný súd, ako ich posudzoval odvolací súd a aké závery zaujal k jeho právnomu posúdeniu. Odvolací súd a pred ním súd prvej inštancie odôvodnili svoje rozhodnutia podrobne, spôsobom zodpovedajúcim zákonu. S potrebnou presvedčivosťou vysvetlili tak všeobecné právne úvahy, ktoré mali na zreteli pri rozhodovaní, ako aj individuálne okolnosti preskúmaného prípadu, ktoré boli preukázané dokazovaním vykonaným súdom prvej inštancie.

19. Dovolací súd považuje za potrebné ešte poznamenať, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou sporu, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, stačí na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03). Súd v opravnom konaní nemusí dať odpoveď na všetky námietky uvedené v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú (podľa názoru súdu) podstatný význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je predmetom preskúmania v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05).

20. Pokiaľ by mal nesprávny procesný postup odvolacieho súdu spočívať v tom, že sa nevysporiadal s niektorou podstatnou odvolacou námietkou, musí dovolateľ v dovolaní uviesť, o ktorú konkrétnu odvolaciu námietku išlo a prečo ju považuje za podstatnú pre rozhodnutie vo veci. Dovolací súd nemôže vykonávať komplexný prieskum všetkých odvolacích námietok (de facto nové odvolacie konanie).

21. Za procesnú vadu konania uvedenú v § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa.

22. Prípustnosť dovolania žalobkyne z § 420 písm. f/ CSP vyvodit' nemožno.

23. Na základe vyššie uvedeného dovolací súd odmietol dovolanie žalobkyne v súlade s § 447 písm. c/ CSP ako neprípustné.

24. O náhrade trov dovolacieho konania rozhodol dovolací súd podľa § 453 ods. 1 CSP v spojení s ust. § 256 ods. 1 CSP per analogiam tak, že žalovanej ako procesnému súperovi žalobkyne, ktorá zavinila výsledok dovolacieho konania obdobný jeho zastaveniu, vznikol nárok na ich náhradu, pričom však jej žiadne trovy v dovolacom konaní nevznikli.

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.